

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/12/racz-zoltan-mondd-el-hogy-tudjuk---avagy-egy-palyazat-tapasztalatai-05-02-15/>

Rácz Zoltán

Mondd el, hogy tudjuk! – avagy egy pályázat tapasztalatai

Amikor az ember egy új, rendkívül érdekesnek ígérkező feladat elé néz, az öröm, a kihívásnak való megfelelés akarata munkálkodik benne. Aztán fölteszi az újabb kérdéseket: hogyan fogjuk mindezt megvalósítani? Készen leszünk-e vele időre? S csak ezt követően foglalkozunk azzal a gondolattal, amiért az egész tulajdonképpen megvalósul: mire lesz mindez jó?

Körülbelül ezek az érzések munkálkodtak bennünk, négyünkben, amikor megtudtuk, hogy gimnáziumunk 10 millió forintot nyert a *Mondd el, hogy tudjuk!* című audiovizuális emlékgűjtés TÁMOP-os pályázaton. Ebből 1 millió forintot lehetett eszközbeszerzésre fordítani, hogy a beszélgetéseket, illetve az utómunkát el tudjuk készíteni.

Természetesen nem mi voltunk az egyedüli nyertesek, 69 középiskola pályázatát fogadta be 2010 februárjában a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány. 270 pedagógus irányításával 3200 interjú készült el, ebből 1656 beszélgetés a projekt honlapján (www.emlekpontok.hu) megtekinthető.

Mi volt a pályázat célja?

- a diákok *történelmi tudatának* erősítése;
- *emlék-áthagyományozódás* révén a nemzedékek közötti *érzelmi kötődés* erősítése;
- az *emlékezés kultúrájának fejlesztése*, idősek hallgatásának megtörése;
- az 1945 utáni *történelem tanításának megújítása*.

Középiskolánk, az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium 50 olyan interjú elkészítését vállalta, amelyek során idős, egy-egy korszakot, fontos történelmi eseményeket megélt idős emberekkel, mint a korszak utolsó tanúival kellett diákjainknak beszélgetniük. Ezekről videofelvétel készült, a legjobb beszélgetésekből pedig interjúkötet került kiadásra. Kihangsúlyoznám a diákjaink szót: a beszélgetések során csak ők lehettek riporterek, ez pedig rögtön két új feladatot adott számunkra.

Egyrészt diákjainkkal meg kellett ismertetnünk a szóban forgó korszakot, vagyis a második világháborút megelőző időszakról egészen a rendszerváltásig terjedő fél évszázadot. Erre azért volt szükség, mert csak olyan diákok jöhettek szóba, akikre két tanéven keresztül számíthattunk. Emiatt a végzősök – akik ekkor tanulták a fentebb említett korszakot – kiestek ebből a körből. Főleg 10-11. évfolyamos tanulók közül választottuk ki a riportereket, de akadt köztük kilencedikes is. Ez egyben a következő feladatot is jelentette: a kiválasztott 16 diákot meg kellett tanítanunk a riportkészítés fortélyaira.

Mondhatnánk, ezzel aztán eljött a „vak vezet világtalant” időszaka, hiszen nem mindegyikünk tanult újságírást. A pályázat céljának megvalósulását azonban segítette az a tanulási folyamat, amelynek során nekünk, tanároknak kellett elsajátítanunk az alapokat, amelyre 60 órás képzés keretében került sor.

A négy hétvégén zajló oktatás során ismert és kevésbé ismert médiaszakemberek mutatták meg a riportkészítés alapszabályait, illetve mutatták be a videofelvétel készítés, valamint a vágás folyamatát. A kurzus végén mi magunk készítettünk beszélgetést egymással.

Rácz Zoltán: Mondd el, hogy tudjuk! – avagy egy pályázat tapasztalatai

A munkamegosztás nagyon fontos feltétele volt a pályázat sikeres lebonyolításának. Koncz István kollégám, aki egyben a projekt vezetője is volt, a riportalanyok kiválasztását, illetve felkeresésüket, a riportok időpontjainak egyeztetését vállalta magára. Debrődyné Dobóczy Mária kolléganőm és dr. Péterfi Gábor kollégám a riporterek történelmi ismereteit gyarapította. Jómagam a legfontosabb riporter teendőkkel igyekeztem felvértezni a diákokat.

A pályázat maga 2010 februárjában indult, a zárásra pedig 2011. április 30-án került sor.

A diákok kiválasztásakor igyekeztünk olyan személyiségeket találni, akik érdeklődők, sokoldalúak és jól kommunikálnak. A történelmi időszakról szóló felkészítésük szakkör keretében történt. Ezt követően nagyszüleikkel, majd velünk kellett interjút készíteniük.

Az első „éles” riport 2010 szeptemberében készült, és bizony kemény tempót kellett diktálni ahhoz, hogy az 50 interjút időben le tudjuk adni. A heti két riport készítése mellett ezeket vágtatlan és szerkesztett formában folyamatosan archiválni kellett, és időnként adathordozón beküldeni. Ezek aztán folyamatosan feltöltésre kerültek a <http://www.emlekpontok.hu> honlapra. Az utolsó interjút 2011. április 30-ig adtuk le. Ezt követően hivatalos zárásként egy kis ünnepségre került sor. Az eseményre valamennyi riportalanyunkat meghívtuk. Legnagyobb örömünkre legtöbbször el is jött, így személyesen vehették át ajándékukat, a velük készített beszélgetést tartalmazó DVD-t.

Diákjaink megismerkedhettek az oral history módszerrel. A beszélgetés megérintette őket, ezt szinte minden egyes alkalommal megtapasztaltuk, de voltak kimagasló katarziszszerű élmények is. Például amikor a 95 esztendőes Klári néni teljes szellemi frissességgel elmesélte nekik, hogyan élte meg kassai lakosként a Felvidék visszacsatolását. Ugyanakkor akadtak nehézségek is, főleg az elején, amikor még hiányzott a rutin, és annyira a kérdésfeltevés sikerességére koncentráltak, hogy nem vették észre, a riportalany már beszélt is arról a témáról. Máskor az interjúalany az egész élettörténetét kívánta elmesélni, ugyanakkor a pályázat történelmi interjút várt el, és nagyon nehéz volt efelé terelni a beszélgetést. Szerencsére minél több interjút készítettek a diákok, annál bátrabban irányították a beszélgetés menetét

A zárást követő időszakban, pontosabban a következő tanévben három interjúalanyt kértünk meg, hogy tartsanak előadást iskolánkban XX. századi történelmi fordulópontokhoz kapcsolódó élményeiről a 11-12. évfolyam diákjainak. Szerettük volna ugyanis az általunk tapasztalt élményeket nagyobb közönséggel is megosztani. Ezekre 70-80 diák jött el, és legnagyobb örömünkre párbeszéd is kialakult az előadók és köztük.

Mivel ötéves fenntartási kötelezettségünk van, azóta is készítettünk néhány interjút, többek között Brusznay Józseffel (Brusznay Árpád testvérével), Gémesi Györggyel, Platty Ivánnal, Sára Sándorral, hogy csak az ismertebb személyeket említsük. Időközben dr. Péterfi Gábor kollégám szerkesztésében megjelent *A huszadik század emlékezete a Galga mentén* című interjúkötet, amelyben a legjobb 24 beszélgetés olvasható.

Rácz Zoltán: Mondd el, hogy tudjuk! – avagy egy pályázat tapasztalatai

Az utógondozás jelenleg is tart. A történelmi munkaközösség helytörténeti kutatószakkört indított, amelynek a célja, hogy egy fehér foltot feltárjunk a diákokkal. Téma: Az Aszódi Javítóintézet diákjai az 1956-os forradalomban.

Igyekszünk a korábbi interjúkat beépíteni a helyi emléknapok és tanórák rendjébe. Utóbbi esetében az a tapasztalatom, hogy egy jól megválasztott részlet jóval emlékezetesebb a diákoknak, mintha többször elolvasnák az erről szóló részt a tankönyvben.

A pályázat során készített 50, illetve országos szinten háromezer interjú véleményem szerint az utolsó előtti pillanatban készült el. Riportalanyaink közül néhányan sajnos azóta elhaláloztak. Nélkülük minden bizonnyal kevesebbet tudnánk a XX. század második felének Galga menti történéseiről. Biztos vagyok benne, ha újra kiírnának egy ilyen vagy hasonló pályázatot, ismét megragadnánk a lehetőséget.